

Spolufinancovanie intervencií v záujme rozvoja vidieka

zo štátneho rozpočtu v rámci Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky v rokoch 2023 - 2027

Priame platby (súčasť I. piliera spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ) sú plne financované z rozpočtu EÚ. Intervencie v záujme rozvoja vidieka (II. pilier) sa financujú spoločne, a to z rozpočtu EÚ - Európsky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a zo štátneho rozpočtu členských štátov - spolufinancovanie. Návrh nariadenia o strategických plánoch spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) pre obdobie 2023 - 2027 určuje maximálnu (85 %) a minimálnu (20 %) mieru príspevku z EPFRV na financovanie intervencií v záujme rozvoja vidieka v rámci Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). Minimálne spolufinancovanie intervencií v záujme rozvoja vidieka zo štátneho rozpočtu môže každý členský štát vrátane Slovenska stanoviť na úrovni 15 % a maximálne na úrovni 80 %.

Slovenský vidiek zaostáva v ekonomickom rozvoji za mestom. Občania na vidieku majú relatívne slabo rozvinutú infraštruktúru, chýbajú im mnohé služby, pracovných miest na vidieku je nedostatok a mzdy sú nižšie ako v mestách. Výsledkom je, že sa slovenský vidiek vyľudňuje (ŠÚSR, rôzne roky).

Rast pôdohospodárskej produkcie brzdia nevysporiadané vlastnícke práva k pôde. Komplexné pozemkové úpravy prebehli len na 12 % pôdy. Prístup mladých a malých pôdohospodárov k úverom je nedostatočný, čo sa prejavuje na relatívne vysokej finančnej medzere. Slovensko nedostatočne investovalo do závlah, do kvalitnej modrej a zelenej infraštruktúry a do zvládnutia klimatickej zmeny. Slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo potrebuje investovať do rozvoja konkurencieschopnosti. Efektívne využívanie zdrojov EPFRV povedie k rastu potravinovej sebestačnosti (Revízia výdavkov na pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka).

V minulých programových obdobiach (2007 – 2013 a 2014 – 2020) Slovenská republika prispievala na rozvoj vidieka na úrovni blízko nevyhnutného minima stanoveného nariadeniami EÚ, čo je jednou z príčin zaostávania vidieka za mestom.

Doterajšie nastavenie poľnohospodárskych politík v rámci SPP slovenskému vidieku dostatočne nepomáhalo. Svetová banka nám odporúča sústrediť sa na podporu v rámci II. piliera SPP.

Zvýšenie efektivity zdrojov SPP zabezpečí aplikácia opatrení Revízie výdavkov na pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka. Revízia výdavkov odporúča pre nové programové obdobie 2023 – 2027 v rámci II. piliera:

- zefektívniť realizáciu projektových aj neprojektových podpôr
- zvýšiť frekvenciu výziev na podávanie projektov,
- znížiť administratívnu náročnosť,
- zvýšiť transparentnosť hodnotenia žiadostí o projektové podpory,
- zaviesť elektronické podávanie žiadostí,
- zmenšiť veľkosť podporených projektov,
- vyčleniť v PRV zdroje pre NRO (najmenej rozvinuté okresy),
- rozšíriť využívanie zjednodušených možností vykazovania nákladov,
- podporiť investície mladých poľnohospodárov v rámci PRV prostredníctvom bodového zvýhodnenia a formou nastavenia vhodných typov výziev a veľkosti projektov,
- zefektívnenie režimov v záujme klímy a životného prostredia,
- postupné navýšenie minimálneho zaťaženia TTP zvieratami.

V rámci I. piliera Revízia výdavkov navrhuje nasledovné opatrenia:

- aplikovať stropovanie priamych platieb podľa návrhu EK z 1.6. 2018 s odpočítaním pracovných nákladov,
- zaviesť redistributívnu platbu (RP) na prvých 100 ha,
- aplikovať viazané platby v maximálnej miere s cieľom podpory životného prostredia a rozvoja vidieka,
- navýšiť hektárovú hranicu pre podporu mladých poľnohospodárov prostredníctvom priamych platieb.

Celkovo bolo v revízii výdavkov navrhnutých 27 opatrení (viď príloha 4). MPRV SR sa zaväzuje tieto opatrenia aplikovať.

Oproti súčasnému obdobiu, kedy je spolufinancovanie II. piliera SPP v priemere 25,7 %, je potrebné navýšiť toto spolufinancovanie na úroveň minimálne 36,92 %, čo predstavuje 151 662 250 EUR ročne s rozdelením:

a) pre menej rozvinuté regióny na úrovni 36 %, t.j. 141 359 384 EUR ročne;

b) pre ostatné regióny na úrovni 57 % (legislatívne minimum), t.j. 10 302 866 EUR ročne.

Na rozvoj slovenského poľnohospodárstva, rozvoj vidieka, ako aj plnenie environmentálnych cieľov SR dlhodobo negatívne vplyvajú nevysporiadané vlastnícke práva k pôde. Ide o dlhodobý problém s presahom aj na iné sektory, a preto je na odstránenie tohto problému nevyhnutné financovanie nielen zo zdrojov EÚ na rozvoj vidieka, ale aj zo zdrojov štátneho rozpočtu.

Projekty pozemkových úprav (PPÚ) by na Slovensku v horizonte 30 rokov odhadom stáli 1 093 mil. EUR (Odhad Odboru pozemkového MPRV SR, 2019). Náklady vychádzajú z odhadovanej ceny PPÚ v priemernom katastrálnom území (324 000 EUR), odhadu finančných nákladov na činnosť štátnej správy a potreby vykonať pozemkové úpravy na 4 mil. ha v 3 103 katastrálnych územiach. MPRV SR plánuje v rokoch 2023 - 2027 na realizáciu PPÚ a spoločných zariadení a opatrení (najmä ekostabilizačné, vodozádržné, protierózne opatrenia a prístupové komunikácie) použiť čiastku cca. 150 mil. EUR, čo je v prepočte 30 mil. EUR ročne (Východiská pre tvorbu Intervenčnej stratégie Strategického plánu SPP 2023 – 2027, MPRV SR, 2021). Využívanie zdrojov II. piliera SPP na pozemkové úpravy však zníži zdroje na financovanie iných priorít v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ako sú podpora investícií, rozvoj infraštruktúry a služieb na vidieku alebo ochrana životného prostredia.

Slovensko má podstatný dlh vo vzťahu k životnému prostrediu. V rámci II. piliera SPP (EPFRV) MPRV SR zabezpečí nárast investícií do ochrany prírodných zdrojov (voda, pôda, vzduch), podpory biodiverzity a klimateckej akcie. Do environmentálnych cieľov MPRV SR v rámci nového strategického plánu SPP bude investovať minimálne 35 % zdrojov II. piliera SPP.

Nárast spolufinancovania II. piliera SPP v spojitosti s podstatným zvýšením efektívnosti využitia zdrojov, podporou komplexných pozemkových úprav a so zvýšením výdavkov na ochranu životného prostredia povedie k zvýšeniu kvality života na vidieku a k zlepšeniu pozície vidieka vo vzťahu k rozvinutejším regiónom Slovenska.

Rast spolufinancovania intervencií v záujme rozvoja vidieka sa bude realizovať spolu so zvyšovaním efektívnosti využívania zdrojov, ako je to odporúčané v Revízii výdavkov na pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka. Realizácia opatrení Revízie výdavkov na pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka je sledovaná v polročných intervaloch v implementačných správach.